

Peppi Saikku

15.6.2017

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntoon on vastattu sähköisellä kyselylomakkeella
Lausuntopyyntönnö 5.5.2017 TEM/949/03.01.01./2017

Lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta sekä luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä

Laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista

1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Lakiluonnoksen kokonaisuuden hahmottamista vaikeuttaa se, että nykyiseen lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta sisältyviä asioita on siirretty kahteen erilliseen lakiin: lakiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sekä lakiin julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista. Esitehtyn lainsäädännön soveltaminen edellyttäisi siten kyseisten lakien yhtäaikaista käyttöä.

Laissa julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista ei tuoda esille yhdenvertaisuuden tavoitetta. Tämä sisältyisi lakiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista, jossa 6§ todetaan, että alueiden kehittämisen tavoitteena on muun muassa edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia sekä vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja.

Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluita koskevan lakiesityksen mukainen henkilöasiakkaiden työvoimapalvelujen siirtäminen maakuntien järjestämisvastuulle maakunnallisiksi kasvupalveluiksi sekä kasvupalvelujen tuottamisen siirtäminen ensisijaisesti markkinoilla toimiville palveluntuottajille tarkoittaa henkilöasiakkaille suunnattujen julkisten rekrytointi- ja osaamispalvelujen tarjonnan ja sisällön suurta vaihtelua maakunnittain. Tämä vaarantaa julkisten rekrytointi- ja osaamispalveluiden yhdenvertaisen saatavuuden eri alueilla sekä asettaa eri maakuntien asiakkaat eriarvoiseen asemaan.

Laissa ei tuoda esille, että henkilöasiakkaan maakunnalliset kasvupalvelut ovat maksuttomia, koska tästä säädettäisiin laissa alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista (5§). Kyseisen lain 5§ perustelutekstin mukaan asiakkaalta voidaan kuitenkin edellyttää omarahoitussuutta asiakassetelin myöntämisessä.

Esitysluonnoksessa laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista todetaan Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät EU:n perusoikeuskirjan mukaisen oikeuden maksuttomiin työnvälityspalveluihin (29 artikla).

Koska lakiesitys alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ei anna riittävää suojaa henkilöasiakkaiden yhdenvertaisten ja maksuttomien rekrytointi- ja osaamispalvelujen varmistamiseksi, tulisi laissa julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista selkeämmin määritellä, mitä palvelutarpeensa mukaisia rekrytointi- ja osaamispalveluja henkilöasiakkaalla on oikeus saada maksuttomina. Tämä ei tarkoita, että asiakkaalla olisi subjektiivinen oikeus palveluun, vaan sen maksuttomuuteen, mikäli hänellä todetaan palvelutarve.

2 luku Työnhakijan palveluprosessi, kommentit:

Työnhaun aloittamiseen (4§) ja jatkamiseen (6§, 10§) liittyvien säädösten myötä ne henkilöt, jotka eivät osaa käyttää verkkopalveluita tai eivät saa henkilökohtaiseen tunnistautumiseen vaadittavia pankkitunnuksia ovat velvoitettuja asioimaan henkilökohtaisesti vähintään viikoittain. Kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun

www.thl.fi

Peppi Saikku

15.6.2017

näkökulmasta laissa tulisi selkeämmin määrittellä, miten maakunnat tai palveluntuottajat tarjoavat riittävät ja valtakunnallisesti yhdenvertaiset mahdollisuudet hoitaa asiointi myös muutoin kuin verkkopalveluissa, ettei henkilökohtaisesta asiointista koidu työnhakijalle kohtuuttomia kustannuksia tai ettei hän joudu digitaalisia palveluita käyttäviä vertaisiaan huonompaan asemaan.

Lakiluonnoksessa ei määrittellä palvelutarpeen arvioinnista vastuussa olevaa tahoja (8§, 9§). Mikäli palveluntuottajat vastaavat palvelutarpeen arvioinnista, riskinä on arvioinnin kriteereiden vaihtelevuus, mikä heikentää asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua. Toinen selkeä riski liittyy palveluntuottajan itse tuottamien palvelujen mukaisten palvelutarpeiden korostumiseen arvioinnissa. Erityisen pulmallista tämä olisi tilanteissa, joissa palveluntarjoajia on vähän eikä asiakkaalla ole valinnanvapautta. Järjestely voisi myös lisätä kustannuksia.

Työnhakijan palvelutarpeen arvioinnista vastaava taho voisi vaihdella asiakkaan tilanteen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapautta koskevan esityksen (HE 47/2017) suuntaisesti. Laissa tulisi tällöin määrittellä tilanteet, joissa palvelutarve voidaan arvioida palveluntuottajan toimesta, ja tilanteet, joissa palvelutarpeen arviointi on maakunnan vastuulla.

Palvelutarpeen arvioinnin tulisi olla maakunnan vastuulla silloin kun arvioidaan pitkäaikaistyöttömyyden riskin tai monialaisen palvelun tarpeen omaavien työttömien tilannetta. Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluita koskevan lakiesityksen 19 § mukaan maakunnan on huolehdittava kasvupalveluja ja muita maakunnan järjestämistä kuuluva yhtein sovitettuja palveluja tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta. Esityksessä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (HE 15/2017) 13 § säädetään maakunnan velvoitteesta huolehtia laaja-alaisesti yhtein sovitettuja palveluja tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien kuvaamisesta sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä.

Laissa tulisi säätää monialaisen palvelutarpeen arvioinnista siten, että se velvoittaisi maakunnan järjestämistä kuuluva olevia kasvu-, sosiaali- ja terveyspalveluja tekemään monialaisen palvelutarpeen arvioinnin yhdessä. Tämä edesauttaisi työttömien palvelutarpeen tarkastelua kokonaisvaltaisesti, huomioiden myös muut kuin kasvupalveluja koskevat palvelutarpeet, sekä tukisi palvelujen asiakaslähtöistä yhteensovittamista.

9§ mukainen säädös monialaisesta palvelutarpeen arvioinnista ei vastaa siihen monialaisen yhteistyön tarpeeseen, jonka perusteella laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014) säädettiin. Näin ollen laissa tulisi velvoittaa maakunnan järjestämistä kuuluva olevia kasvu-, sosiaali- ja terveyspalveluja tekemään yhteistyötä lain määrittelemissä asiakastilanteissa monialaisen palvelutarpeen arvioinnin lisäksi monialaisen palvelutarpeen omaavien työttömien palvelukokonaisuuksien suunnittelussa sekä palveluprosessien etenemisessä ja seurannassa huomioiden myös maakunnan edellä mainitut velvoitteet muissa laeissa.

Laissa ei enää määriteltäisi palveluista sopimista työnhakijan kanssa työllistymissuunnitelmassa. Työllistymissuunnitelma voidaan nähdä asiakkaan oikeutena ja keinona varmistaa työnhakijan tavoitteisiin pohjautuvat ja yhdessä sovitut suunnitelmalliset työllistymistä edistävät toimet. Lakiluonnoksessa ei tuoda esille työnhakijan osallisuutta palveluprosessinsa suunnittelussa, siihen liittyvässä päätöksenteossa ja toteutuksessa. Nämä asiat tulisi lisätä palvelutarpeen arviointiin liittyviin lain kohtiin.

3 luku Rekrytointi- ja osaamispalvelut, kommentit:

Lakiluonnoksessa (12§, 13§) yhdistetään työnantajille ja työnhakijoille suunnatut palvelut. Erityisen vaikea on mieltää, mitä laki tarkoittaisi työnhakijalle tarjottavien rekrytointi- ja osaamispalvelujen osalta. Luonnoksessa korostuvat työnantajien tarpeet ja palvelu siten että työnhakijat näyttäytyvät toissijaisina asiakkaina. Laissa tulisi tarkemmin yksilöidä, mitä rekrytointi- ja osaamispalveluita maakunnan tulee lain mukaan järjestää toisaalta työnhakijoille, ja toisaalta työnantajille.

www.thl.fi

Peppi Saikku

15.6.2017

Lakiluonnoksen mukaan muun muassa työkokeilun, valmennusten ja asiantuntija-arviointien järjestämisestä ei enää säädettäisi lailla. Näiden palveluiden osalta palvelujen saatavuus perustuisi jatkossa kunkin maakunnan halukkuuteen ja kykyyn järjestää kyseisiä palveluja. Palvelujen hankinnan tapahtuessa aina ensisijaisesti markkinoilta, kyse olisi myös siitä, mitä palvelutarjontaa kunkin maakunnan alueella on. Palvelutarjonnan tiedetään vaihtelevan suuresti alueittain. Lainsäädäntö asettaisi näin eri maakuntien työnhakijat eriarvoiseen asemaan sen suhteen, mitä palveluita heidän on mahdollista saada työllistymisensä tueksi. Tästä riippumatta heillä olisi lainsäädännön mukainen velvoite osallistua heille tarjottuihin palveluihin saadakseen työttömyysetuutta. Erityisen haavoittuvassa asemassa olisivat vaikeasti työllistyvät eli pitkittyneesti työttömät ja osatyökykyiset, jotka tarvitsevat työllistymiseensä enemmän tukea.

Kuten lakiluonnoksen perustelutekstissä mainitaan, voimassa olevan lainsäädännön mukainen palveluiden järjestämisvelvoite ei ole estänyt TE-hallintoa hankkimasta erilaisia palvelukokonaisuuksia erilaisille asiakasryhmille heidän tarpeidensa mukaan. Tästä syystä esitetyt määritelmät rekrytointi- ja osaamispalveluista eivät suoraan edistä uusien palvelumuotojen kehittämistä, vaan voivat päinvastoin supistaa asiakkaiden tarpeiden mukaista palvelutarjontaa, mikäli alueella ei ole riittävästi erilaisiin tarpeisiin palveluja tuottavia palveluntuottajia.

Lain myötä maakunnille annettaisiin vapaus valita keille työnhakijoille he tarjoavat palveluja, mutta työnhakijoille ei millään tavalla turvattaisi mahdollisuutta saada tarpeensa mukaisia palveluja työllistymisensä edistämiseksi. Yksinkertaiset, nopeat ja massatuotantona toteutettavat palvelut tulevat maakunnille edullisemmaksi, joten ilman palveluja jäävät todennäköisesti vaikeimmin työllistyvät ja heikossa työmarkkina-asemassa olevat, joiden palvelu on aikaa vievää ja edellyttää yksilöllistä räätälöintiä.

Erityisen ongelmallista on, ettei lakiluonnoksessa ole selkeästi määritelty, mitkä palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia, ja mistä palveluista voidaan asiakassetelin saamiseksi edellyttää omavastuusuutta. Näin ollen maakunnan olisi mahdollista järjestää hyvin minimaaliset rekrytointi- ja osaamispalvelut maakunnan järjestämisvastuulla olevina kasvupalveluina, ja toteuttaa muita harkinnanvaraisia kasvupalveluja asiakassetelin avulla asiakkaan omavastuusuutta edellyttäen. Tämä asettaisi asiakkaat eriarvoiseen asemaan mahdollisuuksissa saada tarvitsemiaan palveluja.

Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta

1 Luku Yleiset säännökset, kommentit:

Lakiluonnoksen mukaan lainsäädännössä luovuttaisiin työolosuhteiden järjestelytuesta, joka on nykyisen lainsäädännön mukaan harkinnanvarainen etuus työnantajalle (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 10 luku 3§).

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (2006), Euroopan vammaisstrategia 2010–2020 (2010), Euroopan neuvoston vammaispoliittinen toimintaohjelma 2006–2015 (2006) sekä edellisen toimeenpanoon Suomessa liittyen myös Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–2015 (2010) painottavat oikeudenmukaisten ja suotuisten työolosuhteiden takaamista, turvallisia ja terveellisiä työoloja sekä työpaikoilla tehtävien kohtuullisten mukautusten varmistamista vammaisten henkilöiden työllisyyden edistämiseksi.

Työolosuhteiden järjestelytuen poistamisen sijaan tulisi lisätä tiedotusta ja kampanjointia tuen käyttömahdollisuuksista. THL:n toteuttamissa osatyökykyisten työllisyyttä edistävissä kehittämishankkeissa on tullut ilmi, että työnantajien tietoisuus työolosuhteiden järjestelytuesta on vähäistä. Tuen poistaminen tilanteessa, jossa hallituksen toimin pyritään muun muassa Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihankkeen keinoin edistämään osatyökykyisten henkilöiden työnhakua ja työllistymistä vaikuttaa ristiriitaiselta.

www.thl.fi

Peppi Saikku

15.6.2017

3 Luku Voittoa tavoittelemattomalle oikeushenkilölle myönnettävät tuet kehittämis- ja investointitoimintaan, kommentit:

Lakiluonnoksen mukaan lainsäädännössä luovuttaisiin työllisyyspoliittisesta avustuksesta, jota on myönnetty erityisesti säätiöille ja yhdistyksille hankeavustuksina pääsääntöisesti pitkään työttömänä olleille, nuorille ja maahanmuuttajataustaisille kohdistuneisiin hankkeisiin. Työllisyyspoliittisesta avustuksesta luopuminen heikentää erityisesti pienimuotoisempien ruohonjuuritasolla toimivien yhdistysten, kuten työttömien yhdistysten, toimintamahdollisuuksia. Näiden järjestöjen tarjoamat mahdollisuudet muun muassa vapaaehtoistyöhön osallistumiseen sekä ruoka-apuun ovat erityisen tärkeitä kaikista heikoimmassa asemassa oleville kansalaisille ja niiden toimintaa tulisi määrätietoisesti tukea tulevien maakuntien myöntämien alueiden kehittämisen rahoitusinstrumenttien avulla.

7 Luku Euroopan unionin rakennerahastoja koskevat erityissäännökset, kommentit:

Maakuntauudistuksen myötä ESR-rahastojen hallinnointi tapahtuu todennäköisesti maakunnissa. Tämän lisäksi tulisi huolehtia siitä, että ministeriöillä on jatkossakin valtakunnallisia ESR-kehittämisohjelmia, joita ministeriöt rahoittavat. Tällä vahvistetaan valtakunnallista näkökulmaa ja turvataan ESR-hankkeiden tulosten valtakunnallista levittämistä ja hyödyntämistä. Valtakunnalliset koordinaatiohankkeet ovat osoittautuneet tehokkaaksi työkaluksi tukea maakunnallista ja kunnallista hanketoimintaa sekä tulosten leviämistä ja vakiintumista.

Laki sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

kommentit:

Sosiaalisten yritysten mallilla on pyritty tukemaan osatyökykyisten ja pitkään työttömänä olleiden työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoaminen tilanteessa, jossa pyritään hallitusohjelman toimesta erinäisin toimenpitein edistämään osatyökykyisten henkilöiden työnhakua ja työllistymistä vaikuttaa ristiriitaiselta.

Mikäli sosiaalisia yrityksiä koskeva laki kumotaan, on syytä selvittää, mitä kannusteita yritykset tarvitsevat pitkään työttömänä olleiden henkilöiden ja osatyökykyisten palkkaamiseksi. Kansainvälisiä kokemuksia löytyy esimerkiksi kiintiöjärjestelmistä, joissa yrityksillä on velvollisuus palkata osatyökykyisiä ja vammaisia henkilöitä osaksi työvoimaansa. Myös sosiaalisten kriteerien käytöllä julkisissa hankinnoissa voidaan tehokkaasti luoda työpaikkoja heikossa työmarkkina-asemassa oleville ryhmille. Lisäksi on huolehdittava siitä, että palkkatukeen osoitetaan riittävästi määrärahoja ja, että palkkatukea hyödynnetään myös heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymisen tukemisessa.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

5§:n mukaan työllistymistä edistäväksi palveluksi katsottaisiin kasvupalvelukoulutus, työvoimakoulutus, työkokeilu, kuntouttava työtoiminta sekä rekrytointi- ja osaamispalveluita koskevan lain mukainen rekrytoinnin tai työnhaun tukemiseksi taikka osaamisen kehittämiseksi järjestetty muu kuin työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen liittyvä palvelu, jonka laajuus on keskimäärin vähintään neljä tuntia päivässä ja kesto enintään esimerkiksi 8 viikkoa.

Koska työllistymistä edistäväksi palveluksi katsotun toiminnan muodot tulevat olemaan moninaisia, ei laissa ole tässä vaiheessa syytä määritellä enimmäiskesto palvelulle. Heikossa työmarkkina-asemassa olevien, kuten osatyökykyisten ja pitkään työttömänä olleiden, palvelupolut voivat olla pitkiä ja niiden tarkoituksenmukaisen keston arviointi tulisi tehdä yksilöllisesti ja tarvelähtöisesti.

www.thl.fi

Peppi Saikku

15.6.2017

Lakiluonnoksessa palvelujen ja työttömyysturvan yhteyden tekee epäselväksi se, että työttömyysturvan ehtona olevista julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluja koskevaan lakiin sisältyvistä palveluista säädettäisiin eri tavoin eri tilanteissa. 5§ säädettäisiin työllistymistä edistävästä palveluista, mutta 8b§ aktiivivelvoitteen mukaisista palveluista tai toimista. Aktiivivelvoitteen osalta työnhakijoilta hyväksyttäisiin osallistuminen laajempaan valikoimaan palveluja kuin mitä työllistymistä edistävän palvelun määrittely sisältää. Tämän vuoksi ne työnhakijat, joille on tarjolla työllistymistä edistävää palvelua, saivat aktiivivelvoitteen mukaisesta osallistumisestaan lain mukaista kulukorvausta. Ne työnhakijat, joille ei ole soveltuvaa työllistymistä edistävää palvelua tarjolla maakunnassa, joutuisivat aktiivivelvoitteen mukaisesti osallistumaan muuhun maakunnan tai palveluntuottajan kanssa sovittuun toimintaan ilman vastaavaa korvausta. Nämä henkilöt tulevat todennäköisesti olemaan niitä työnhakijoita, joiden toimeentulon tilanne on jo valmiiksi heikompi ja työllistyminen hankalampaa.

2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely, kommentit:

4§ 3.momentin säännös olisi uusi, mutta vastaisi lähtökohdiltaan nykytilaa. Nykytilanteesta tiedetään, että TE-toimiston virkailijoille asetetut tulostavoitteet ovat sidottuja annettujen työtarjousten määrään, eivät niiden laatuun tai osuvuuteen. Tältä osin olisi erittäin tärkeää siirtää painopiste tarjousten määrästä niiden laatuun ja osuvuuteen, jolloin voidaan lain hengen mukaisesti velvoittaa työnhakija hakemaan yksilöidysti tarjottua työpaikkaa.

Lakiluonnos sisältää uudet 8a§ ja 8b§, joissa säädetään aktiivisesta työhausta. Työttömyysetuuden saaminen edellyttää, että henkilö hakee työttömänä ollessaan keskimäärin vähintään yhtä avointa työpaikkaa kutakin työttömyysviikkoa kohti kullakin 12 viikon tarkastelujaksolla. Työpaikkoja ei tarvitsisi hakea sellaisten viikkojen aikana, jolloin henkilö on ollut työssä tai yrittäjänä työajasta tai -kestosta riippumatta, tai vähintään yhtenä päivänä viikossa työllistymistä edistävässä palvelussa tai muussa maakunnan tai sille palveluja tuottavan tahon palvelussa, jolla tuetaan työnhakijan osaamista, työnhakua tai yrittäjyyttä. Erityisesti viimeinen kohta on työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusturvan näkökulmasta pulmallinen, koska lakiluonnoksesta ei ilmene, kuka määrittelee, millainen palvelu katsotaan työnhakijan osaamista, työnhakua tai yrittäjyyttä tukevaksi. Väljemmän sääntelyn myötä myös työllistymistä edistävän palvelun sisältö tulee vaihtelevaan maakunnittain.

Aktiivisen työhaun hyötyjä lakiluonnoksen esittämässä muodossa on vaikea ymmärtää. Työnhakijoiden tekemien työhakemusten laadun seurantaan ei liene riittävää resurssia, joten työnhakuvelvoite tässä muodossa saisi työnhakijat tekemään työhakemuksia myös oman työllistymisensä näkökulmasta merkityksettömiin työpaikkoihin määrällisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tällä olisi erittäin negatiivinen vaikutus myös työnantajiin, joille voisi muodostua kynnys ilmoittaa avoinna olevia työpaikkoja hakemusten ja puhelinsoittojen suuren määrän pelossa.

Aktiivisesta työhausta sopiminen ja seuranta sekä siihen mahdollisesti liittyvien työttömyysturvan seuraamusten hallinnointi edellyttää merkittävää henkilöstöresurssia maakunnissa ja palveluntuottajilla sekä työttömyysturvan toimeenpanoa lakiluonnoksen mukaan mahdollisesti jatkossa hoitavissa työttömyyskassoissa ja Kelassa. Vastaavan henkilöstöresurssin kohdistaminen asiakkaiden henkilökohtaiseen, yksilölliseen ja paneutuvaan palveluun tuottaisi todennäköisesti paremman tuloksen.

Lakiluonnoksen mukainen maakuntien mahdollisuus käytännössä määritellä niin työllistymistä edistävät palvelut, muut osaamista ja työnhakua edistävät palvelut kuin muut tavat, joilla työnhakija voi vastata aktiivivelvoitteeseen, asettaa työnhakijoiden oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden vaakalaudalle. Palveluntuottajille annetaan myös valtaa päättää erityisesti heikoimmassa asemassa olevien työnhakijoiden mahdollisuuksista saada työttömyysturvaa, koska silloin kun maakunta ei järjestä palvelutarpeen mukaisia palveluja, sopivista aktiivisuuden tavoista voidaan luonnoksen mukaan edellyttää sovittavan työnhakijan ja palveluntuottajan välillä.

www.thl.fi

Peppi Saikku

15.6.2017

11 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset, kommentit:

Lakiluonnoksesta puuttuvat säädösluonnokset luvuista 11 ja 12, joten näitä ei ole mahdollista kommentoida yksityiskohtaisesti. Lakiluonnoksesta ei myöskään käy selkeästi ilmi, millaista työttömyysturvan toimeenpanon mallia esitetään.

Lakiluonnoksen mukainen mahdollinen työttömyysturvan toimeenpano, jossa työttömyyskassa ratkaisisi ansiopäivärahaa saavien kassan jäsenten ja Kela peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavien henkilöiden oikeuden työttömyysetuuteen lukuun ottamatta seuraamuksia, voisi sujuvoittaa työttömän työnhakijan toimeentulon järjestymistä tilanteissa, joissa työttömyysturva katkaistaan, koska Kela voisi saman tien hoitaa henkilön toimeentuloturvan perustoimeentulotuen kautta. Tällaisissa tilanteissa tulisi myös varmistaa Kelan ja sosiaalihuollon välinen tiedonvaihto ja yhteistyö, jotta henkilö saisi tarvittaessa sosiaalityön palveluja ja tukea.

Laki kotoutumisen edistämisestä

1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Lakiluonnos painottaa eri hallinnonalojen tiivistä yhteistyötä ja merkitystä maahanmuuttajan kotoutumisessa, mikä on erittäin tärkeää. Lakiluonnos huomioi hyvin myös työllisyyden, osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin näkökulmat. Näiden lisäksi tulisi huomioida, että myös terveys ja toimintakyky ovat merkittävää osa maahanmuuttajan onnistunutta kotoutumista.

Lakiluonnoksen mukaan sekä maakunnalla että kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta. Huomiota tulisi kiinnittää maakunnan ja kuntien rooleihin mahdollisten päällekkäisten toimintojen välttämiseksi. Tätä voidaan tukea kehittämällä tiedon siirtoa eri tahojen (valtio – maakunta – kunnat) välillä sekä selkeyttämällä eri toimijoiden roolit ja koordinaatiovastuut.

Lakiluonnoksen mukaan lain tavoitteena on edistää yhdenvertaisin perustein maahanmuuttajien tarpeenmukaisten ja laadukkaiden kotoutumista edistävien palveluiden saatavuutta. Tavoite on erittäin hyvä, koska tutkimusten perusteella osa ulkomaalaistaustaisista jää palvelujen ulkopuolelle ja kokee tarvitsevansa enemmän esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluja kuin mitä he saavat. Yhdenvertaisuutta voidaan edistää selkokielisellä palveluohjauksella sekä tarjoamalla ammattitulkausta. Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten kohtaamiseen lisää palveluiden laatua ja asiakkaan luottamusta ammattilaisiin. Riittävä resursointi palveluihin, joissa palvelun käyttäjinä on myös erityisiä räätälöityjä palveluita tarvitsevia henkilöitä, lisää palvelun laatua ja yhdenvertaisuutta sekä tukee ammattilaisten työssä jaksamista.

Lain toteutumisen seurannassa on varmistettava yhteismitallisuus eri maakuntien välillä sekä tarvittaessa ohjeistettava maakuntia ja kuntia tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin. Huomiota tulisi kiinnittää myös palvelujen saavutettavuuteen esimerkiksi sijoittamalla palvelut riittävän lähelle asiakasta.

2 luku Kotoutumista edistävät palvelut, kommentit:

Lakiluonnoksen mukaan alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria ja kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. Tietojen pohjalta arvioidaan kotoutumista edistävien palvelujen tarpeet. Maahanmuuttajiin kohdistuvat väestötutkimukset osoittavat, että tietyillä maahanmuuttajaryhmillä on huomattavan paljon toimintakykyrajoitteita, jotka estävät täysipäiväisen opiskelun sekä hidastavat kielen oppimista ja työllistymistä. Alkukartoituksessa olisi tarpeen selvittää jo mainittujen asioiden lisäksi myös maahanmuuttajan toimintakykyä edistävät ja

www.thl.fi

Peppi Saikku

15.6.2017

ehkäisevät tekijät. Tunnistamalla maahanmuuttajan mahdolliset sosiaali- ja terveystarpeet ja puuttamalla niihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa edistetään myös maahanmuuttajan osallisuutta yhteiskuntaan.

Pääjohtaja

Juhani Eskola

Johtaja

Markku Pekurinen

